

Research Article

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภavana 4
 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Guidelines for Teacher Competency Development in the 21st Century by Using the Four Principles of Bhavana, Paniad School Group in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ทาริกา ไกรยะธา^{1*}

Tharika Kaiyatha^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author*

1. ทาริกา ไกรยะธา*

Tharika Kaiyatha*

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Master of Education Program in Buddhist

Educational Administration,

Mahachulalongkornrajavidyalaya

University, Thailand.

Email: Ningwow1234@hotmail.com

คำสำคัญ:

แนวทางการพัฒนา, สมรรถนะครู, ศตวรรษที่ 21,

หลักภavana 4

Keywords:

Development Approach, Teacher Competence, 21st Century, Meditation Principle

Article history:

Received: 11/12/2024

Revised: 06/01/2025

Accepted: 17/02/2025

Available online: 14/06/2025

How to cite:

Kaiyatha, T. (2025). Guidelines for Teacher Competency Development in the 21st Century by Using the Four Principles of Bhavana, Paniad School Group in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Philosophical Vision*, 30 (1), 85 - 105.

ABSTRACT

The objectives of this research article were as follows: 1. to study the necessary requirements for developing teacher competencies in the 21st century in the Paniad School Group, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 2. to study the methods of developing teacher competencies in the 21st century using the four principles of bhavana in the Paniad School Group, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 3. to propose guidelines for developing teacher competencies in the 21st century using the four principles of bhavana in the Paniad School Group, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. There is a mixed-method research among quantitative and qualitative research. The quantitative research involved a population of 161 administrators and teachers, collecting data through a questionnaire on opinions, and analyzing statistics to find the mean, standard deviation, and the necessity level required by the educational institution using the Priority Needs Index (PNI) method. The qualitative research involved content analysis of interviews with 7 experts.

The research results found that 1) the needs that are most important include competencies in ethics and teacher professionalism (PNI_{modified}=0.091), self-development competencies (PNI_{modified}=0.079), competencies in good service (PNI_{modified}=0.076), work performance competencies (PNI_{modified}=0.074), and team work competencies (PNI_{modified}=0.067), respectively. 2. The study on methods for developing teacher competencies in the 21st century using the four principles of bhavana in the Paniad School Group, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, yielded the following results: 1) physical meditation: organizing health promotion activities,

exercise, meditation, or yoga to enhance physical and mental health, created daily discipline, 2) moral meditation: promoting social responsibility and adherence to ethics, helping to build confidence and trust from others by emphasizing virtues, 3) mental meditation: Encouraging meditation practice to increase tranquility, setting short-term and long-term self-development goals, and 4) wisdom meditation: Promoting learning and knowledge exchange about ethics. 3 . Guidelines for Developing Teacher Competencies in the 21st Century using the four principles of bhavana in Paniad School Group, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province are as follows: 1) competency in ethics and teacher code of conduct: administrators should promote the physical and mental well-being of teachers, instill ethics, and support continuous learning to create a good working atmosphere, 2) competency in self-development: Administrators should promote the physical and mental well-being of teachers, practice ethics, and develop mindfulness to enhance the power of self-development and working with others with virtue, and 3) competency in good service.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาวิธีการการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภavana 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภavana 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานวิจัยแบบผสมวิธี คือ งานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ งานวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มประชากรผู้บริหารและครู จำนวน 161 คน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็นที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้นด้วยวิธี Priority Needs Index (PNI) และวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู ($PNI_{modified}=0.091$) สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง ($PNI_{modified}=0.079$) สมรรถนะด้านการบริการที่ดี ($PNI_{modified}=0.076$) สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน ($PNI_{modified}=0.074$) และสมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม ($PNI_{modified}=0.067$) 2) ผลการศึกษาวิธีการการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภavana 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลดังนี้ 1) ภาวภavana การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกาย การนั่งสมาธิ หรือการฝึกโยคะ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพร่างกายและจิตใจเพื่อสร้างวินัยในชีวิตประจำวัน 2) ศีลภavana ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและการปฏิบัติตามจริยธรรม ช่วยสร้าง

ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากผู้อื่น โดยเน้นคุณธรรม 3) จิตตภาวนา ส่งเสริมการฝึกสมาธิเพื่อเพิ่มความสงบ สร้างเป้าหมายการพัฒนาตนเองระยะสั้นและระยะยาว 4) ปัญญาภาวนา ส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภาวนา 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้ 1) สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู ผู้บริหารควรส่งเสริมการดูแลสุขภาพกายและใจของครู รวมถึงการปลูกฝังจริยธรรมและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารควรส่งเสริมการดูแลสุขภาพกายและใจ การฝึกจริยธรรมและการพัฒนาความคิดอย่างมีสติ เพื่อเสริมสร้างพลังในการพัฒนาตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีคุณธรรม 3) สมรรถนะด้านการบริการที่ดีที่ผู้บริหารควรสนับสนุนสุขภาพกายและใจของผู้ให้บริการ พร้อมปลูกฝังจริยธรรมและการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรม ทำให้ครูจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ การพัฒนาสมรรถนะของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในยุคใหม่ ซึ่งครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา การที่ครูจะทำหน้าที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างสมบูรณ์ได้นั้น ครูจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐาน เป็นบุคลิกของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความสามารถตามแนวคิดและทฤษฎีในการสอนที่ดี ทักษะ ทศนคติ แรงจูงใจ ความเชื่อ ความชำนาญ และอุปนิสัยที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมในการทำงานที่ได้แสดงออกมา สามารถส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และมีประสิทธิภาพตามที่กำหนดในงานที่ตนเองได้รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครูในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 การที่ครูจะพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพหรือมีทักษะที่ดีนั้น ครูจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา เป็นผู้ที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวกคอยชี้แนะแนวทาง คอยเป็นที่ปรึกษาหลักต้น และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพจนกระทั่งสามารถแสดงศักยภาพต่าง ๆ ออกมาได้อย่างครบถ้วน และครูผู้สอนที่ดีต้องมีลักษณะและมีสมรรถนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถนำความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ และเจตคติของตนเองมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดี ที่พร้อมจะออกไปประกอบอาชีพและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขร่วมกับสังคมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับการผลิต การพัฒนาและการใช้ครู ล้วนต้องการการปรับปรุงและพัฒนาหน้าที่นำไปสู่การยกระดับครูเพื่อคุณภาพของผู้เรียนทั้งสิ้น แม้ว่าปัจจุบันจะมีข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาครูจากองค์กร

ที่เกี่ยวข้องมาแล้วอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ก็ยังต้องการการเติมเต็มในระบบ และนำไปสู่การปฏิบัติให้มากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านการผลิต การพัฒนา และการใช้ครูในโอกาสต่อไป (พิณสุตา สิริรังษศรี, 2557: 9)

ปัจจุบันสมรรถนะมีบทบาท และสำคัญต่อการปฏิบัติงานของครู การพัฒนาครูจึงเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการศึกษา เพราะงานทุกชนิดของสถานศึกษาจะดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถ และความร่วมมือของครู ถ้าครูขาดความรู้ความสามารถขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่จรรีกรักดีต่อหน่วยงานของตนเองและขาดความรับผิดชอบ ทะเลาะเบาะแว้งกัน แยกแยะความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่และทำงานไปวัน ๆ โดยไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาได้วางไว้ ก็จะประสบความล้มเหลว เพราะมีคนที่เหมือนไม่มีในเมื่อคนเหล่านั้นไม่ร่วมมือกัน และหย่อนสมรรถภาพ การพัฒนาครูจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษา แม้ว่าครูทุกคนของสถานศึกษาจะมีความสามารถเพียงใดก็ตาม ถ้าวันเวลาผ่านไปนาน ๆ บรรดาความรู้ ความชำนาญก็ย่อมอ่อนลงไปเป็นของธรรมดาหรือบางทีการทำงานจำเจอยู่เสมอ ๆ งานที่ทำอาจจะกลายเป็นความเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน ดังนั้น การที่ผู้บริหารให้คำปรึกษา แนะนำช่วยแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีขวัญและกำลังใจ (สพป. ฉะเชิงเทรา เขต 2 กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ม.ป.ป.) ฉะเชิงเทรา เขต 2 กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลให้ครูผู้สอนเกิดสมรรถนะที่ดีและสูงขึ้น แต่การที่ครูผู้สอน จะมีสมรรถนะที่ดีและสูงขึ้นนั้น ครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี เกิดความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 3) คือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ทুমเท ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ศึกษาค้นคว้าเรียนรู้จากความผิดพลาด เพื่อพัฒนางานของตนเองอยู่เสมอ 2) การบริการที่ดี มุ่งมั่น ใส่ใจ ให้คำปรึกษา สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจ รับฟัง และตอบคำถามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการด้วยความเมตตา เป็นกัลยาณมิตรและเสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เอื้อเฟื้อ ยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การพัฒนาตนเอง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในการพัฒนาตนเองเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มีประสบการณ์ด้านความรู้ใหม่ ๆ มีทักษะ และประสบการณ์ในงานอาชีพ รู้จักคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ นวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ติดตามความรู้ใหม่ นำมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4) การทำงานเป็นทีม การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลทีมงานของตนเอง ซื่อสัตย์ โปร่งใส ยุติธรรม รับผิดชอบต่อคำพูด และการกระทำ สนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รับฟัง เข้าใจ และเคารพความคิดเห็น

ของผู้อื่น รู้จักการปรับตัวเข้าหาผู้อื่น หรือทีมงานของตนเอง กล่าวพูด กล่าวทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับอย่างเคร่งครัด มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตาม ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับครู จากการกล่าวข้างต้นโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งหนึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคล พัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาประเทศ การพัฒนาเหล่านี้จะต้องพึ่งพาครูที่มี ประสิทธิภาพเพื่อการขับเคลื่อน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น นอกจากครูจะมี สมรรถนะความสามารถที่ดีแล้วยังจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปด้วย หลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้กับครู ในการปฏิบัติงานหรือการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ หลักภavana 4 (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 30, 2539: 115) ได้แก่ 1) กายภavana 2) ศีลภavana 3) จิตภavana และ 4) ปัญญาภavana ซึ่งเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะ ของบุคคล จึงเป็น ภาวิตกาย ภาวิตศีล ภาวิตจิต ภาวิตปัญญา (ผู้ได้เจริญกาย ศีล จิต และปัญญาแล้ว) บุคคลที่มี คุณสมบัตินี้ครบถ้วนย่อมเป็นพระอรหันต์ การใช้หลักภavana 4 ยังช่วยให้ครูสามารถรับมือกับความท้าทายที่ เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น โดยผ่านการพัฒนาด้านตนเองอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งในด้านการพัฒนา สุขภาพกายและจิต การฝึกฝนทักษะด้านศีลธรรม และการเพิ่มพูนปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทำให้ครู สามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการ พัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภavana 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิต เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งการพัฒนาด้านคุณธรรม และจริยธรรม ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภavana 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภavana 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 161 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภูวนา 4 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภูวนา 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกี่ยวกับสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ประกอบไปด้วย แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ประกอบไปด้วย 1. สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน 2. สมรรถนะด้านการบริการที่ดี 3. สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง 4. สมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม 5. สมรรถนะด้านจริยธรรมและวิชาชีพ ที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นทั้ง 5 ด้าน มากำหนดเป็นกรอบเพื่อสร้างเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.2.1 เชิงปริมาณ

1. การศึกษาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภูวนา 4 แนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นคำถามการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภูวนา 4

3. การศึกษาเอกสารจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือวิจัย

5. การสร้างเครื่องมือวิจัยโดยขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

6. การสร้างเครื่องมือวิจัย และนำเสนอร่างเครื่องมือวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

7. การนำเครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

8. การจัดพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

3.2.2 เชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน และใช้คำถามแบบปลายเปิดประเด็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภูวนา 4 กลุ่ม

โรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผ่านคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาความถูกต้องของข้อคำถาม ความสอดคล้องของข้อคำถามกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 การยื่นคำร้องแบบคำร้องทั่วไป (บ.พ 6) ต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาเพื่อขอหนังสืออนุญาตเชิญ

1.2 การนำหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามการวิจัย ซึ่งเป็นแบบกึ่งโครงสร้างในการใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรจำนวน 161 คน

1.3 การนำข้อมูลแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรดำเนินการวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือเชิญจากหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

2.2 การนำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนำไปมอบให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์และทำการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึกภาพนิ่งและเครื่องบันทึกเสียงเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสิทธิภาพการสอนวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

1.2 วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.3 วิเคราะห์หาค่า IOC (Item-Objective Congruence Index) เพื่อหาค่าความสอดคล้องกับของแบบสอบถามที่ได้มาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถามให้ได้ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงตรงของเนื้อหา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการดังนี้

2.1 การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

2.2 การนำข้อความจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาจำแนกประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2.3 วิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

2.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ครูให้ข้อมูลเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อไป

2.5 การนำข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ มาสังเคราะห์ผลให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอโดยวิธีการพรรณนา การอ้างอิงคำพูดบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้บริหารและครูในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 161 คน เป็นหญิง จำนวน 130 คน และเป็นชาย จำนวน 31 คน มีอายุ 35-44 ปี จำนวน 63 คน มีอายุระหว่าง 25-34 ปี จำนวน 59 คน และมีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 1 คน เป็นครูผู้สอน จำนวน 149 คน และเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 คน จบการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 100 คน ปริญญาโท จำนวน 61 คน มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี จำนวน 53 คน มีประสบการณ์ 11-15 ปี จำนวน 45 คน และมีประสบการณ์ระหว่าง 16-20 ปี จำนวน 11 คน

4.2 ผลการวิเคราะห์สภาพความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สภาพปัจจุบันการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก จำแนกรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ สมรรถนะด้านการบริการที่ดี สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน สมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม และสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ สมรรถนะด้านการบริการที่ดี สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง และสมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม

เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง สมรรถนะด้านการบริการที่ดี สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน และสมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีมตามลำดับต่อไปนี้

1) สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู สภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด พบว่า มีความต้องการจำเป็น อยู่ในระดับมาก รายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับ ได้แก่ ข้อที่ 1 ครูมีความซื่อสัตย์และมีจรรยาบรรณในการสอน ข้อที่ 2 ครูมีการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณของครูอย่าง ข้อที่ 3 ครูมีการประเมินตนเองและปรับปรุงสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู อยู่ในระดับมาก จำแนกตามรายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด มีด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 4 ครูเคารพและปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณ ข้อที่ 1 ครูมีความซื่อสัตย์และมีจรรยาบรรณในการสอน ข้อที่ 2 ครูมีการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณของครูอย่างเหมาะสม และข้อที่ 7 ครูเคารพความคิดเห็นและให้ความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคน ข้อที่ 2 และข้อที่ 7 มีระดับความคิดเห็นเท่ากัน

เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 4 ครูเคารพและปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณ ข้อที่ 7 ครูเคารพความคิดเห็นและให้ความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคน ข้อที่ 6 ครูมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนของตนเองอย่างเคร่งครัด

ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาจัดเรียงลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู ดังนี้ 1. ครูเคารพและปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณ 2. ครูเคารพความคิดเห็นและให้ความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคน 3. ครูมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนของตนเองอย่างเคร่งครัด 4. ครูพัฒนาตนเองและเสริมสร้างจิตสำนึกให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม 5. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและเพื่อนร่วมงาน 6. ครูมีการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณของครูอย่างเหมาะสม 7. ครูมีความซื่อสัตย์และมีจรรยาบรรณในการสอน 8. ครูมีการประเมินตนเองและปรับปรุงสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

2) สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง สภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด พบว่า มีความต้องการจำเป็น อยู่ในระดับมาก รายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับ ได้แก่ ข้อที่ 3 ครูพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของตนเองอยู่เสมอ ข้อที่ 2 ครูมีเจตคติที่ดีต่อการเข้าร่วมอบรมและสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเอง ข้อที่ 6 ครูแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆกับเพื่อนร่วมงานเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกรายข้อ พบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดโดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 2 ครูมีเจตคติที่ดีต่อการเข้าร่วมอบรมและสัมมนาเพื่อพัฒนา ข้อที่ 6 ครูแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆกับเพื่อนร่วมงานเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ข้อที่ 3 ครูพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของตนเองอยู่เสมอ

เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 7 ครูมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างสม่ำเสมอ ข้อที่ 4 ครูมีการวิเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ข้อที่ 1 ครูศึกษาค้นคว้าและพัฒนาความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ

ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาจัดเรียงลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองดังนี้ 1. ครูมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างสม่ำเสมอ 2. ครูมีการวิเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3. ครูศึกษาค้นคว้าและพัฒนาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ 4. ครูมีการพัฒนาความรู้และทักษะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ 5. ครูมีเจตคติที่ดีต่อการเข้าร่วมอบรมและสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเอง 6. ครูแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆกับเพื่อนร่วมงานเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 7. ครูพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของตนเองอยู่เสมอ 8. ครูมีการตั้งเป้าหมายในการพัฒนาตนเองระยะยาว

3) สมรรถนะด้านการบริการที่ดี สภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด พบว่า มีความต้องการจำเป็น อยู่ในระดับมาก รายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับ ได้แก่ ข้อที่ 7 ครูมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ข้อที่ 6 ครูมีความเข้าใจและเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อที่ 4 ครูให้คำปรึกษาและแนะนำนักเรียนได้ตามความเหมาะสม

สภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านการบริการที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกตามรายข้อ พบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดโดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 2 ครูให้ความช่วยเหลือ

นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน ข้อที่ 4 ครูให้คำปรึกษาและแนะแนวนักเรียนได้ตามความเหมาะสม ข้อที่ 5 ครูสื่อสารกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 2 ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน ข้อที่ 5 ครูสื่อสารกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อที่ 3 ครูสื่อสารทำงานร่วมกับผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาจัดเรียงลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของ การพัฒนาสมรรถนะครู ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านการบริการที่ดี ดังนี้ 1. ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน 2. ครูสื่อสารกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. ครูสื่อสารทำงานร่วมกับผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. ครูมีความเข้าใจและสามารถรับฟังปัญหาของนักเรียนได้ดี 5. ครูให้คำปรึกษาและแนะแนวนักเรียนได้ตามความเหมาะสม 6. ครูแก้ไขปัญหาและความต้องการของนักเรียนได้ทันทั่วทั้ง 7. ครูมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน 8. ครูมีความเข้าใจและเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล

4) สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน สภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด พบว่า มีความต้องการจำเป็น อยู่ในระดับมาก รายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับ ได้แก่ ข้อที่ 7 ครูนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ข้อที่ 5 ครูแก้ไขปัญหาในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม ข้อที่ 8 ครูปรับตัวในการสอนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อ พบว่า ทุกข้อ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดโดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 8 ครูปรับตัวในการสอนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ข้อที่ 4 ครูมีการประเมินผลการเรียนรู้ นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ข้อที่ 1 ครูมีการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ

เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 8 ครูปรับตัวในการสอนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ข้อที่ 2 ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อที่ 4 ครูมีการประเมินผลการเรียนรู้ นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาจัดเรียงลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครู ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1. ครูปรับตัวในการสอนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม 2. ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. ครูมีการประเมินผลการเรียนรู้ นักเรียนอย่างต่อเนื่อง 4. ครูมีการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ 5. ครูใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย 6. ครูริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน 7. ครูแก้ไขปัญหาในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม 8. ครูนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

5) สมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม สภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด พบว่า มีความต้องการจำเป็น อยู่ในระดับมาก รายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับ ได้แก่ ข้อที่ 1 ครูทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อที่ 7 ครูให้ความร่วมมือกับผู้บริหารเพื่อพัฒนาโรงเรียน ข้อที่ 2 ครูแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับทีมงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกตามรายข้อ พบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดโดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 6 ครูมีการสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานเป็นทีม ข้อที่ 2 ครูแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับทีมงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ข้อที่ 8 ครูให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาทีมงาน

เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 6 ครูมีการสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานเป็นทีม ข้อที่ 3 ผู้บริหารสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการส่งเสริมและสนับสนุนในสถานศึกษาครูมีความสามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจร่วมกับทีมงานได้ ข้อที่ 8 ครูให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาทีมงาน

ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาจัดเรียงลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด สมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม ดังนี้ 1. ครูมีการสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานเป็นทีม 2. ครูมีความสามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจร่วมกับทีมงานได้ 3. ครูให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาทีมงาน 4. ครูแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับทีมงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 5. ครูให้ความร่วมมือกับผู้บริหารเพื่อพัฒนาโรงเรียน 6. ครูมีการสนับสนุนและประสานงานช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพ 7. ครูร่วมมือกับทีมงานวางแผนการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมของโรงเรียน 8. ครูทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ผลการศึกษาวิธีการการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภูวนา 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1) สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู การดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจ เช่น ออกกำลังกาย ฝึกสมาธิ เพื่อพร้อมต่อการปฏิบัติงาน การรักษาศีล 5 ปลูกฝังคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนร่วมงานและนักเรียน ฝึกสมาธิและสติ เพื่อควบคุมอารมณ์ มีเมตตา สร้างความมั่นคงทางจิตใจ พัฒนาทักษะความรู้ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาในบริบทที่เปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการศึกษาโดยการอบรมทักษะ สร้างสัมพันธ์ที่ดีในโรงเรียน เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2) สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง การดูแลสุขภาพกายให้แข็งแรงและพักผ่อนเพียงพอเพื่อเสริมพลังในการทำงาน ฝึกสมาธิและควบคุมอารมณ์เพื่อให้จิตใจสงบและสร้างความมั่นคงทางจิตใจ พัฒนาคุณธรรมและ

ปลูกฝังวินัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือ ศึกษาความรู้ใหม่และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างทัศนคติเชิงบวกและตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน

3) สมรรถนะด้านการบริการที่ดี การดูแลสุขภาพกายและจิตใจ พร้อมใช้ภาษากายที่เป็นมิตร สร้างบรรยากาศอบอุ่นในห้องเรียน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบในการให้บริการ ฝึกสมาธิและสติเพื่อเข้าใจความต้องการของผู้อื่นและควบคุมอารมณ์ เพิ่มพูนความรู้และทักษะการแก้ปัญหา เพื่อให้บริการที่ตอบสนองและมีประสิทธิภาพ ใช้ปัญญาในการปรับปรุงการบริการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างความไว้วางใจและพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ

4.4 เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภavana 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู

1) กายภavana ควรดูแลสุขภาพร่างกาย ฝึกสมาธิและควบคุมอารมณ์ผ่านร่างกาย
2) ศีลภavana ควรฝึกปฏิบัติศีล พัฒนาตนเองให้มีความเมตตาและกรุณา ฝึกการควบคุมอารมณ์และการยอมรับความผิดพลาด

3) จิตตภavana ควรฝึกสมาธิ มีสติในการทำกิจกรรม และฝึกปล่อยวางความคิด

4) ปัญญาภavana สนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดอบรมเรื่องจริยธรรม และพัฒนาการใช้ปัญญาแก้ปัญหาอย่างมีคุณธรรม

2. สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง

1) กายภavana ควรฝึกรักษาศีลเพราะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาให้มีความเมตตาและกรุณาต่อผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ ตระหนักรู้ในตนเอง ฝึกอดทน ยอมรับความผิดพลาด

2) จิตตภavana ควรฝึกใช้แนวทางการฝึกสมาธิ ให้มีสติในทุกกิจกรรม และควบคุมจิตไม่ให้เกิดความคิดฟุ้งซ่าน และควบคุมอารมณ์ อยู่กับปัจจุบัน

4) ปัญญาภavana ฝึกวิเคราะห์หรือพิจารณาความจริงในสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองในปัจจุบัน เรียนรู้จากประสบการณ์ พัฒนาสติปัญญาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

3. สมรรถนะด้านการบริการที่ดี

1) ควรฝึกทักษะการสื่อสาร การฝึกการฟังและการสื่อสารที่ชัดเจนเพื่อเข้าใจความต้องการของลูกค้า รวมถึงการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในทุกสถานการณ์

2) ควรพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลและการใช้วิธีการที่สร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับลูกค้า

3) ควรฝึกการมีความอดทนและการควบคุมอารมณ์ เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่อาจทำท้อหรือกดดันได้ดี และสามารถให้บริการได้อย่างมีความสุข

4) ควรพัฒนาความเข้าใจในความต้องการของลูกค้า ควรการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นจากลูกค้าเพื่อพัฒนาบริการให้ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างตรงจุด

5) ควรเสริมสร้างทัศนคติที่ดี ควรการฝึกให้มีความมุ่งมั่นที่จะให้บริการอย่างดีที่สุด ด้วยทัศนคติที่ดี และใส่ใจในรายละเอียด

4) ควรเรียนรู้จากประสบการณ์ การสะท้อนและทบทวนจากประสบการณ์การบริการที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงการบริการในอนาคต

5. อภิปรายผล

5.1 การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

1) สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากครูต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในคุณธรรม มีความจริงใจ ซื่อตรงในการปฏิบัติงานทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสอน การให้คำแนะนำ หรือการประเมินผล เพื่อรักษาความไว้วางใจจากนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน พร้อมยึดมั่นในหลักจริยธรรมและคุณธรรม เช่น ความเมตตา ความยุติธรรม และความซื่อสัตย์ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามจริยธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการใช้ชีวิตและการทำงาน โดยไม่ทำสิ่งที่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การรักษาความลับของนักเรียน การใช้คำพูดที่สุภาพและให้เกียรติผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของนักเรียนและปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีอคติ ครูควรเปิดรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเรียน การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนหรือการแสดงออกถึงความรู้สึก ครูต้องไม่แสดงอคติต่อความแตกต่าง เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือพื้นฐานทางครอบครัว และปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์สุภา ทรัพย์อยู่ (2565) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) สภาพการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเสียสละอุทิศตนและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำหรือผู้ตามในการทำงาน และการมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ การสนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) วิธีการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยครูต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ ติดตามประเมินผลการ

ปฏิบัติงานได้ ให้บริการตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ ปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่หลากหลาย มีวินัย และความรับผิดชอบในวิชาชีพ สร้างและพัฒนาหลักสูตร พัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิตผู้เรียน พัฒนาวินัยนักเรียน สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการเรียนรู้ 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคปทวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” โดยครูต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มี คุณภาพ ศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ ให้คำปรึกษา แนะนำ นิเทศ และถ่ายทอด ความรู้ พัฒนาตนให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย พัฒนาจิตให้มีคุณธรรม ผูกพันจิตใจให้บริสุทธิ์ พัฒนาทักษะชีวิต ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน สนทนาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการฟัง การพูด และการตั้งคำถาม เปิดใจกว้าง ยืดหยุ่น ยอมรับทัศนคติที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกันในทุกภาคเรียน

2) สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากครูต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในคุณธรรม มีความจริงใจ ซื่อตรงในการปฏิบัติงานทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสอน การให้คำแนะนำ หรือการประเมินผล เพื่อรักษาความไว้วางใจจากนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน พร้อมยึดมั่นในหลักจริยธรรมและคุณธรรม เช่น ความเมตตา ความยุติธรรม และความซื่อสัตย์ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามจริยธรรมและจรรยาบรรณ ของวิชาชีพครู ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการใช้ชีวิตและการทำงาน โดยไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีศีลธรรมหรือ ผิดกฎหมาย รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การรักษาความลับของนักเรียน การใช้คำพูดที่สุภาพและให้เกียรติผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของนักเรียนและปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีอคติ ครูควรเปิดรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเรียน การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน หรือการแสดงออกถึงความรู้สึก ครูต้องไม่แสดงอคติต่อความแตกต่าง เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือพื้นฐานทางครอบครัว และปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของเสถียร วัชรนิมิต (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 พบว่า 1) สภาพการบริหารงานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 15 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการบริหารงานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 15 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบหลักที่ 1 งานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูมี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การสำรวจความต้องการของครู 2) การจัดทำแผนพัฒนาครู 3) การจัดทำหลักสูตรการพัฒนาครู 4) การลงมือพัฒนาครู และ 5) การประเมินผลการพัฒนาครู และองค์ประกอบหลักที่ 2 กระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การวางแผน (Planning=P) 2) การปฏิบัติตามแผน (Doing=D) 3) การตรวจสอบ (Checking =C) 4) การปรับปรุงแก้ไข (Acting=A) และองค์ประกอบที่ 3 คือ สมรรถนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 15 ที่ประกอบด้วย 1) สมรรถนะหลัก และ 2) สมรรถนะประจำสายงาน 3) รูปแบบการบริหารงานด้านการ

พัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3) สมรรถนะด้านการบริการที่ดี มีความต้องการจำเป็น เพราะว่า ครูเปรียบเสมือนผู้นำและที่ปรึกษาที่ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ บทบาทนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการสอนในห้องเรียน แต่ยังครอบคลุมถึงการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างครอบคลุม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเติบโตและพัฒนาทั้งในด้านการเรียนรู้ อารมณ์ สังคม และคุณลักษณะส่วนบุคคล บทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนและดูแลนักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยเน้นให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามสถานการณ์และความต้องการของนักเรียนอย่างเหมาะสม ครูสื่อสารกับนักเรียนได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัชชัย ใจคลองแคล้ว (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง เรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี ดังนี้ 1) ด้านสภาพสมรรถนะหลักเรียงจากระดับคะแนนเฉลี่ยจากน้อยไปมาก 2) สภาพสมรรถนะประจำสายงานเรียงจากระดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก

5.2 การศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภาวะ 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1) สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู เป็นรากฐานสำคัญของวิชาชีพครู การมีจริยธรรมและจรรยาบรรณที่ดี จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความศรัทธาให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคม การบูรณาการหลักภาวะ 4 เข้ากับการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู จะช่วยให้ครูมีความพร้อมทั้งทางกาย จิตใจ และปัญญาในการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในวิชาชีพ (กายภาวนา) เน้นการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง เพื่อให้มีพลังงานและความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของครูอย่างเต็มที่ (ศีลภาวนา) เน้นการพัฒนาด้านจริยธรรม คุณธรรม และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมให้ครูได้สะท้อนคิดถึงจริยธรรมในการเป็นครู (จิตตภาวนา) เน้นการพัฒนาจิตใจให้สงบ มีเมตตา กรุณา และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพื่อให้สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงานได้ จัดกิจกรรมฝึกสมาธิให้ (ปัญญาภาวนา) เน้นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการแก้ปัญหา เพื่อให้ครูสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

2) สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง เป็นหัวใจสำคัญของการเป็นครูมืออาชีพในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูต้องมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการหลักภาวะ 4 เข้ากับการพัฒนาสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง จะช่วยให้ครูมีความพร้อมทั้งทางกาย จิตใจ และปัญญาในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (กายภาวนา) เน้นการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง เพื่อให้มีพลังงานและความพร้อมในการ

เรียนรู้และพัฒนาตนเอง (ศีลภาวนา) เน้นการพัฒนาด้านจริยธรรม คุณธรรม และความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง (จิตตภาวนา) เน้นการพัฒนาจิตใจให้สงบ มีความมั่นใจในตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคในการพัฒนาตนเองได้ (ปัญญาภาวนา) เน้นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเทคโนโลยีหรือการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และทักษะในการเรียนรู้เพื่อให้ครูสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

3) สมรรถนะด้านการบริการที่ดี เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา ครูที่ให้บริการที่ดีจะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงานได้ ส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการหลักภาวนา 4 เข้ากับการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริการที่ดี จะช่วยให้ครูมีความพร้อมทั้งทางกาย จิตใจ และปัญญาในการให้บริการที่เป็นเลิศ (กายภาวนา) เน้นการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง เพื่อให้มีพลังงานและความพร้อมในการทำงาน (ศีลภาวนา) เน้นการพัฒนาด้านจริยธรรม คุณธรรม และความรับผิดชอบในการให้บริการ (จิตตภาวนา) เน้นการพัฒนาจิตใจให้สงบ มีเมตตา กรุณา และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพื่อให้สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ (ปัญญาภาวนา) เน้นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการแก้ปัญหา เพื่อให้ครูสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และให้บริการได้อย่างเหมาะสม

วิธีการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภาวนา 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม สอดคล้องกับธีรวัฒน์ บงแก้ว (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวนา 4 ของ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ทางการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ 2) การบริหารงานวิชาการตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านจิตภาวนา ด้านปัญญาภาวนา ด้านกายภาวนา และด้านศีล ภาวนา ตามลำดับ 3) แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรต้องพัฒนา บุคลิกภาพที่ดีทั้ง การเดิน การนั่ง แต่งกายเหมาะสม ส่งเสริมการออกกำลังกาย และตรวจสุขภาพ อย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญด้านพัฒนาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี วางตัวเหมาะสม ความเป็นผู้นำทางวิชาการในการทำงานร่วมกันคนอื่น การมีจิตใจที่ดีมีความเมตตาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา วางตัวผู้ทำงานให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับงาน และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และศึกษาค้นคว้าหาความรู้พัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ทันสมัย

5.3 เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภาวนา 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู

- 1) ฝึกสมาธิทางกายนั่งสมาธิหรือฝึกกายการเคลื่อนไหวของร่างกายในรูปแบบต่างๆ ใช้เทคนิคการทำสมาธิและการฝึกสติ เพื่อช่วยควบคุมอารมณ์และการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สนับสนุนให้ครูศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
- 3) แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น จัดเวทีหรือกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและมุมมองที่เป็นกลาง
- 4) ประเมินและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้ครูประเมินตัวเองเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

2. สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง

- 1) ส่งเสริมสุขภาพร่างกาย และจิตใจ จัดการความเครียดด้วยเทคนิคต่างๆ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เช่น การวิ่ง การเล่นกีฬา หรือโยคะ ดูแลสุขภาพด้วยการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ นอนหลับเพียงพอ
- 2) สร้างวินัยและเป้าหมายส่วนตัว พัฒนาวินัยในตนเองด้วยการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและปฏิบัติตาม เช่น การเข้าร่วมอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาตนเอง มีจิตสำนึกถึงผลกระทบจากการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น
- 3) พัฒนาสมาธิ และทัศนคติที่ดี ฝึกสมาธิเพื่อเพิ่มความสงบและการคิดที่ชัดเจน มองโลกในแง่ดี ฝึกคิดเชิงบวกและมองเห็นโอกาสจากความท้าทาย
- 4) ศึกษาหาความรู้ และพัฒนาทักษะใหม่ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือหรือการอบรม สร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์กับผู้อื่น
- 5) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตั้งเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น การใช้เทคโนโลยีหรือเรียนรู้ภาษาใหม่ ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. สมรรถนะด้านการบริการที่ดี

- 1) ส่งเสริมสุขภาพและความพร้อมในการทำงาน ออกกำลังกาย ดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง และสร้างนิสัยการเตรียมความพร้อม เช่น จัดโต๊ะทำงานและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
- 2) พัฒนาทักษะการฟังและสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง ด้วยความซื่อสัตย์และความโปร่งใส ฝึกการฟังอย่างตั้งใจ ให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนอย่างเท่าเทียม
- 3) การบริหารอารมณ์และสร้างทัศนคติเชิงบวก ฝึกสมาธิ ฝึกการบริหารอารมณ์เพื่อเพิ่มความสงบและมีสมาธิ ปลูกฝังทัศนคติมองโลกในแง่ดี มีกระตือรือร้นในการทำงาน

- 4) พัฒนาทักษะการสื่อสารและการให้คำปรึกษา ศึกษาเทคนิคการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ภาษาเหมาะสมและการรับฟังเชิงลึก (Deep Listening) เพื่อเข้าใจปัญหาได้ชัดเจน
- 5) สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของนักเรียน สนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้และให้คำปรึกษาแก่นักเรียนด้วยความจริงใจ
- 6) ส่งเสริมความกระตือรือร้นและความเป็นระเบียบ ปลุกฝังนิสัยขยันหมั่นเพียร มีความกระตือรือร้นในการทำงาน พร้อมทั้งส่งเสริมการจัดการงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

6. สรุป

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาวิธีการการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักทฤษฎี 4 ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า สมรรถนะที่มีความสำคัญที่สุด เรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู การยึดมั่นในคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ 3) สมรรถนะด้านการบริการที่ดี การให้บริการด้วยความเป็นมิตรและสร้างความไว้วางใจ 4) สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) สมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม ความร่วมมือและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะสามารถดำเนินการโดยใช้หลักทฤษฎี 4 ได้แก่ (กายทฤษฎี) ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจผ่านกิจกรรม เช่น การออกกำลังกายและการฝึกสมาธิ (ศีลทฤษฎี) สร้างความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและความไว้วางใจ โดยเน้นการปฏิบัติตามจริยธรรม (จิตตทฤษฎี) ฝึกสมาธิและพัฒนาความสงบในจิตใจเพื่อกำหนดเป้าหมายชีวิต (ปัญญาทฤษฎี) ส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถและจริยธรรม แนวทางพัฒนาที่เสนอให้ผู้บริหารสนับสนุนสุขภาพกาย-ใจครู ปลุกฝังจริยธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาครูให้มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 โดยการบูรณาการทั้งด้านจริยธรรม สุขภาพ การพัฒนาตนเองและความสัมพันธ์ในทีมอย่างครบถ้วน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู สถานศึกษาควรกำหนดแผนพัฒนาจริยธรรมและจรรยาบรรณครูโดยบูรณาการหลักภาวา 4 ส่งเสริมการประเมินตนเองและจัดกิจกรรมพัฒนาจิตใจ เพื่อสร้างครูที่มีคุณธรรมและจิตสำนึกวิชาชีพในศตวรรษที่ 21

1. สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูตั้งเป้าหมายระยะยาวเพื่อพัฒนาวิชาชีพ บูรณาการหลักภาวา 4 และจัดอบรมเพิ่มทักษะการปรับตัว เพื่อเสริมศักยภาพครูให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

3. สมรรถนะด้านการบริการที่ดี สถานศึกษาควรส่งเสริมการดูแลนักเรียนรายบุคคลโดยใช้เทคโนโลยีช่วยวิเคราะห์ความต้องการ พัฒนาทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และบูรณาการจริยธรรมในงานบริการผ่านหลักภาวา 4 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต การเรียนรู้ และความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียนในศตวรรษที่ 21

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรนำผลวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภาวา 4 “สมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณครู” ควรนำไปส่งเสริมหลักปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ ด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ และเคารพสิทธิของผู้เรียน แก่บุคลากรกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. สถานศึกษาควรนำผลวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภาวา 4 “สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง” ควรนำไปส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างสม่ำเสมอ แก่บุคลากรกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. สถานศึกษาควรนำผลวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภาวา 4 “สมรรถนะด้านการบริการที่ดี” ควรนำไปส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน แก่บุคลากรกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7.3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ควรศึกษาเรื่อง ศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ควรศึกษาเรื่อง วิธีการการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลักภาวา 4 กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

8. เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ธันชัย ใจคลองแคล้ว. (2564). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี จังหวัดเชียงราย*. การศึกษาอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ธีรวัฒน์ บงแก้ว. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิณสุดา สิริรังษศิริ. (2557). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มาตาการพิมพ์.
- พิมพ์สุภา ททรัพย์อยู่. (2565). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 30*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สพป. ฉะเชิงเทรา เขต 2 กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (ม.ป.ป.). *การพัฒนาศักยภาพครู*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก http://www.tecs4.com/intranet/edumange/detail3.php?unit_code=ccs2_devteacher&unitcode=ccs2_devteacher&id=125
- เสถียร วัชรนิมิต. (2562). *รูปแบบการบริหารงานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.